

VÁLSÁG FENYEGETI A NEMZETI ZENEDÉT

A Nemzeti Zenede körül már régebben válsághírek keringenek, az intézetet sajnálatosan érintik a nehezebb viszonyok. Különösen azóta súlyosbodott a helyzet, amióta a Nemzeti Zenedénél megszűnt az állam befolyása és az intézmény vissza került az alapítvány kezelésébe. Az alapítványhoz tudvaleg a Zichy család presztízse fűződik, a Zichy-család egyik tagja volt az, aki mindent elkövetett, hogy teljes egészében visszakapják a zenede fölötti hatalmat, vállalva ezzel a joggal a kötelezettségeket is. Magyarország zenei kultúrája megkívánja, hogy a Nemzeti Zenede a legteljesebb felkészültséggel, erejének teljében álljon a magyar műveltség szolgálatában, de akik ismerik a belső helyzetet, azt mondják, hogy erre ma alig van mód, sőt napról-napra romlanak a viszonyok.

Liszt Ferenc is részt vett a Zenede alapításában

A Nemzeti Zenede a magyar főváros legrégebb zenei tanintézete. A zenei kultúra bölcsője, a hagyománytisztelő legfőbb őre. Története voltaképpen az úgynevezett hangászegyesület multjával függ össze. Ez az egyesület a száz évvel ezelőtt fennállott Vidámság társulatának feloszlása után alakult meg. A zenede teremtés elsőnek Bartay András vetette fel. Előbb a magyar tudóstársaság elé terjesztette tervét, itt azonban anyagi okok miatt visszautastították. Ezután fordult 1837-ben a hangászegyesület nagytanácsához. Itt csak egy évvel később kezdtek komolyan foglalkozni a tervvel, amikor ugyanis kitűnt, hogy főként énekesnők hiánya miatt a nagyobb kórusművek bemutatása jóformán lehetetlen. Az érekskola fenntartására külön társulatot szerveztek. A Nemzeti Zenede felállításánál oroszlandérem illeti meg Liszt Ferencet, aki világszerte ismert áldozatkészségével és nagylelkűségével az első szóra rendelkezésre bocsátotta felülmulthatatlan művészetét. Az 1840 január 2-án rendezett Liszt-hangversenyből 1377 forint gyűlt össze a zenede alapjaira. Az új iskola első igazgatója Mátray Gábor lett. A hangászegyesület és énekskola 1851-ben végleg egyesült, ekkor vette fel a Pest-Budai Hangászegyesületi Zenede címet. A növendékek létszáma rohamosan növekedett, a megalapítás évében 73 volt, 1852-53-ban már 253-ra emelkedett. A Nemzeti Zenede nevet 1867-ben vette fel az intézet. 1865-ben ünnepelte huszonöt esztendősi jubileumát.

Az egyesület elnöke 1875-től Zichy Géza gróf volt, Liszt nagy barátja, a világhírű felkarú zongoraművész. 1918 őszén a Károlyi-kormány belügyminisztere felfüggesztette az egyesület működését s az ügyvezetéssel Diósi Bélát, Haraszti Emilt és Kern Aurélt bízta meg. A forradalmak után végleg feloszlatták az egyesületet s annak vagyona a Nemzeti Zenede cájaira szolgáló alap formájában a kultuszminisztérium hatáskörébe utaltatott. 1920-ban minisztertanácsi határozat értelmében az intézet állami kezelésre került. Ügyvezető igazgató Kern Aurél, igazgató Haraszti Emil lett. 1927-ben azután a kultuszminiszter visszaadta az újonnan megalakult és Zichy János gróf elnökelete alatt álló egyesületnek a Nemzeti Zenedét, melynek főigazgatójává ekkor Szabados Bélát, ügyvezető igazgatójává Noseda Károlyt nevezték ki. Az intézetnek 1929-ben 56 tanára volt és növendékeinek száma elérte csaknem a nyolcszázat.

Mit kért Zichy Géza halálos ágyán Zichy Jánostól?

Amióta a Nemzeti Zenede ismét az egyesület vezetése alatt működik, lassan visszafejlődött. A növendékek létszáma lecsökkent mintegy háromszázra, a tanárok száma pedig huszonhátra. Az intézet márról-holnapra tengődik, állandóan az a veszély fenyegeti, hogy be kell zárni, mert a létalapja nincsen biztosítva. A Nemzeti Zenede válságban sanyalódik s felvetődik a kérdés, mi szükség volt arra, hogy az állami kezelésből ismét a bizonytalan magánosok kényétől-kedvétől függ ennek a nagymultú zenei intézménynek a léte. Közérdekű, kulturális szempontból nagyjelentőségű kérdéssről van itten szó. A Nemzeti Zenede a Zeneművészeti Főiskola szülőanyja s ez az ősi intézet most siralmas elhagyatottságban, nyomorban, a legnagyobb bizonytalanságban sanyalódik. Azok

a tényezők, akik könnyelműen, a biztos alapot jelentő állami kezelésből kivonták az intézetet, személyes hiúsági szempontokat mérlegeltek, presztizskérdést csináltak a Nemzeti Zenede országos jelentőségű ügyéből.

Ismeretes, hogy Zichy Géza gróf halálos ágyán megeskette Zichy János gróftól, a Nemzeti Zenede egyesület jelenlegi elnökét, hogy a Nemzeti Zenede sorsát szívében viseli és a családi hagyományok megőrzője lesz. A Zichy-családnak hervadhatatlan érdemei vannak a Nemzeti Zenede életében, és társadalmi, valamint erkölcsi súlyuk, művészetpártolásuk és zenei életünk megerősödésében vitt nagy szerepük jótékony hatással volt a Nemzeti Zenede sorsára is. Zichy Géza gróf, a nagy előd, eltelve rajongó szeretettel és csodálattal mestere, Liszt Ferenc iránt, becsületbeli adósságnak tekintette a Nemzeti Zenede istápolását és amikor a Nemzeti Zenede jövőjének gondját szívében viselte, voltaképpen Liszt Ferenc varázslatos személyén keresztül a magyar zeneművészet szolgálatába szegődött és azt kívánta szellemi utódjától is, hogy a Zichy-család hagyományos zeneszeretettel és istápolásával a Nemzeti Zenede fórumán keresztül jutassa kifejezésre. Van ebben természetesen hiúság is, de ez tiszteletreméltó hiúság mindaddig, amíg a cél el nem homályosul.

A tanárok hősiessége

A Nemzeti Zenede sanyaló élete ma már, sajnos, közbeszéd tárgya. Az intézet, híven régi célkitűzéseire, a tanárok önfeláldozó munkája folytán, megőrizte teljes tagozatát, önerejével fenntartotta valamennyi tanszakát. Erre azonban alaposan ráfizet. Orgona tanszakot is hirdet, teljes akadémiai szervezettel rendelkezik, annak ellenére, hogy a nagy megterhelést nem bírja el. Az utóbbi években már egyre több engedményt kellett tennie, több tanszakot be is szüntetett. Így a ritmikus tornát, az olasz nyelvet, táncot, sőt egyes

fuvóhangszer tanítását is. A tanárok heroikus küzdelmét folytatnak a megélhetésért, ötven-kétszázötven pengőig terjedő fizetést kapnak. A fuvós tanárok között akadnak úgynevezett próbaévesek, akik aszerint kapnak fizetést, illetőleg fizetés jellegű pótdíjakat, hogy mennyi növendéket tudnak toborozni. Nyári fizetést egyáltalán nem kapnak. Az egyesület vagyonalapját tönkretette a sok és egyre szaporodó nyugdíj. A működő tanárok voltaképpen aktív munkájukkal a nyugdíjasokat tartják el. Mert a nyugdíjasokat rendszerint kell fizetni. Ők a nyári fizetésüket is megkapják. 1934 január 1-én félelmi felmondással a Nemzeti Zenede valamennyi tanárának felmondott az egyesület, azóta tehát a tíz évnél hosszabb ideig működő tanárok, amennyiben tovább működnek, mint nyugdíjasok látják el tanári hivatásukat. Reménytelen állapot, mely csakis feloszlással végződhet. Pedig a nyugdíjak is, tekintve, hogy a törzsfizetések hetvenöt-száz pengő körül mozognak, elenyészően kicsi összegek.

A termék sötétek, az épület kopott

A Nemzeti Zenede sorsára van hagyva. Maga az épület is a legsomorúbb képet mutatja. A Semmelweis-utca egyik kidudorodó, évtizedek óta tatarozatlan, riasztó külsejű épülete szolgál otthonul a magyar zenei kultúra forrásának, a tantermek sötétek, porosak, már egészségügyi szempontból is hiányosak. A Nemzeti Zenede helyzetén mielőbb segíteni kellene. A halálos ágyon vett eskü kötelez, de ha ennek sincs foganatja, társadalmi vagy egyéb úton kell orvosolni a sebeket és visszaadni a Nemzeti Zenede életlehetőségét. A háborúban tönkrement nyugdíjalap indította el a lavinát. Ha a nyugdíjasok kifizetésének gondját magára vállalná az állam, az egyesület ingatlanainak átvállalásával, még erőre kaphatna a Nemzeti Zenede. A szellemet kell azonban elsősorban megváltoztatni, azt a törhetetlen hitet, a zeneművészet iránti rajongást, a Nemzeti Zenede ügye iránti lankadatlan érdeklődést kell a Zichy Géza szellemi örököseinek pótolni magukban, ha azt akarják, hogy a Zichy-család patronátusa alatt a Nemzeti Zenede életműködése végkép el ne senyvedjen, sőt új virágzásnak induljon.

Balatonszemesen

komfortos, 2-3-4 szobás, új villák, folyóvízzel, villannyal, beépített szekrényvel, fürdőszobával, a Balaton-part közvetlen közelében, 7800 pengőtől; ugyanitt lakott villák között 200 négyyszögletes, fás villákkal 1600 pengőtől, 3 évi részletfizetésre eladók. Parkváros rt., Budapest, V., Wurm-utca 3. Telefon: 862-80. Kívánatra ismertetőt küldünk.

nem tudta részére biztosítani a rendes megélhetés feltételeit. Na persze, hogy ebben az esetben a feleség „visszavonul” vidékre, a szülőkhöz. A kitűnő közeg, aki egy ilyen segélyre szoruló egyén életviszonyait leírja és jelenti: érdeklődik a gyerekek után is. Megkérdezi udvariasan, hogy a gyerekek hova vonultak vissza? ... A rokonok vették át őket, mondja a családapa. A környezet-tanulmány rögtön vidámabb hangba csap át, mert ha a gyerekeket már átvették a rokonok, akkor ismét esett a segélyezés szükségességének mérve. Megkönnyebbülve jegyzi be, hogy ebéd-jegyekkel is ellátták az illetőt, tehát megdől a protektorok az az állítása, hogy patronáltja éheznek. Beleveszi a pontos környezet-tanulmányba, hogy három Thonet-széket talált a szobában, noha lakó csak egy volt. Ez a bőség ismét cáfol valamit. Kikérdezte, hogy az érdekelt fél mivel tölti idejét? Pékműhelyben kiségt. Szóval el van látva munkával is. Családja ugyan szétszóródott, de ő maga szilárdan áll, haja nem hull ziláltan homlokába. Cipővel, ruhával, reménnyel pillanatnyilag rendelkezik. Hetenkint borotválkozik is, a közeg felírta a szillettet is. Megszámlálta a szenvedő fél ingeit is: három volt. A szekrényben fuszeklikra bukkant rá. Kiderült, hogy stoppolás címén egy hölgy is látogatja a kérelmezőt. A hölgy, aki alkonyatkor felsurran lakásába, ötven és hatvan közt mozog. Postája is naponként érkezik, még pedig különféle színes röplapok és reklám-cédulák. A nyílt borítékokból régi jó cégek tájékoztató prospektusai hullanak ki, kérelmezőt mindig értesítik, ha a vámházból megérkeznek az őszi-tavaszi szövetújdonságok. Mi következik ebből? ... Az, hogy ezek a cégek még mindig nyilvántartják a kérelmezőt, mint egykori jó vevőjüket. Számítanak rá, hogy egyszer megint jelentkeznek az angol börböriért. A jelentés még megjegyzi, hogy szerkesztője látta a szobában az ideai telefonkönyvet, ami arra mutat, hogy az illető fenntartja nexusait. Az előszobában égett a villany, a konyhában meg lehetett gyújtani a gázt, a szögön ott lógott a fászinca kulcsa. Oda is lement, bevilágított, sok forgácsot és hulladékfát látott. Padlását is szemügyre vette s jelenti, hogy ott elég jó kötelén több fehérnemű lengett és száradt. A jelentés végén, alul, ott állt ez a szó: javaslat? ... Alája oda írta a döntő tényező piros tintával, hogy a protektor tapintatosan értesíteni kell arról, hogy támogatottja félrevezette, mert mint a fentebb környezet-tanulmány igazolja, az illető teljesen tűrhető viszonyok közt él.

Papp Jenő

MAGÁNÜGY

Környezettanulmány

Aki segélyt kér a fővárostól s akit segélyre protezsálnak, ahhoz kiküldik környezet-tanulmányra a hatósági megbízottat. Nehogy illetéktelen vagy szélhámosok jussanak hozzá a köz támogatásához. A kiküldött írásba foglalja jelentését. Ez a jelentés, mint írásmű, pontosabb a tényállás felvételében, mint Dosztojevszkij volt, mikor a világ számára leírt néhány szokványos nyomor esetet. Azonkívül rendszerint kínos leleplezés is. Leleplezi a protezsálót, hogy a szörnyű adatok, amelyeket ő bemondott: nem fedik a valóságot. És leleplezi a protezsálót, mert a közeg saját szemével győződött meg arról, hogy mi igaz és mi nem mindabból, amit nyomoróról a segélykérő világgá kiürtölt. Kiméletlen fegyver a környezet-tanulmány a hatóság kezében. A nyomozásnál sokkal finomabb munka. A fényképezést hozzá se lehet hasonlítani. Katonák csinálnak terepfelvételt, de hát ez a nyomába sem ér. Salzburgban éjjel szokás az, hogy fényzőrök törnek a városra és egy-egy pontot nappali világossággal árasztanak el. A környezet-tanulmány ennél is élesebb és megbízhatóbb adatszolgáltató, mert nem rajtaütéssel dolgozik, ami mégis csak pillanatfelvétel, hanem nyugodt és módszeres. A megbízott, aki bevilágít a nyomorgó ember életébe: higgadt, hívős és van ideje arra, hogy a házmestert is kikérdezze. Megnézi, hogy van-e cipő a kérelmező lábán, az milyen állapotban van, elég-e sarkalás reá vagy féltalp kell-e neki. Aztán kihúzza a fiókokat, hogy a kérelmező nem rejtett-e el a köz jószíve elől néhány pár tartalék-cipőt. A kérelmezőn lötyögő nadrágot tüzetes tanulmány tárgyává teszi. Benyomul a zsebekbe. Kéri a családját és végig firtatja, hogy a rokonok-

nak hol és mennyi ingatlanuk és keresetük van. Részletesen nyilatkozni kell a környezetet tanulmányozó közeg előtt, hogy hány szemből állt a tegnapi teperős vacsora. Fellebbenti a gyűrött ágytakarót és megszámlálja a párnákat. Két párnán felüli környezet már kevés segélyt remélhet. Beírja, hogy milyen olajnyomatokat talált nevezett kérelmező lakásán a falon. Azt is fölveszi az adathalmazba, hogy a szobanforgó fél feleségét nem találta a férj környezetében. Miért? ... Mi vitte az asszonyt arra, hogy ne tartózkodjék nyomorgó férje mellett? A környezet-tanulmányban benne van a magyarázat: „a feleség vidékre vonult vissza, mert férje

Kis Szabasz

E rovat díjszabása millimétersoronként 30 fillér. A legkisebb hirdetés ára 3.-- P

Könnyű sikec!

ERMA shortban és napozóban együtt **6'28**

Esma VI., Teréz-körút 4.

8 drb. tükrőfényes másolat

1 Rollfilm 6/9 előhívása

Összesen **96** fillér

MŰTEREM:

PÁRISI NAGY ÁRUHÁZ

El ne felejtse

holmiját a strandra becsomagolni divatos strandtáska **1'90**

Esma VI., Teréz-körút 4.

A pécsi Református Leánynevelő Intézetében

felvételnél Pécs bármely iskola-fajában (elemi, polgári, gimnázium, női ipar, felsőkereskedelmi, továbbképző tanfolyam, egyetem) járó leánydiákok. Teljes el-látás havi 50 P. Bővebb felvilá-gosítást ad az igazgatóság, Pécs, Ferenc József-út 23.

Vizsgákca

gyermekcipőjét vegye

Hajduska

IV., Régi posta-utca 12. sz.

Rákóczi-Kollégium

Gimnazista fiúk nevelő-intézete, a hercegprindás papjainak vezetése alatt.

Budapest II, Keleti Károly-u. 37

A felvételek most folynak